

HALVTREDS ÅR MED "ATTACHMENT"

*John Bowlbys søn har i foredrag og bogform
oplyst om sin fars baggrund og vejene
frem mod attachment-teorien.
En dansk psykolog rekapitulerer historien.*

I juni måned i år deltog jeg i Play Therapy Internationals verdenskongres i Chichester i England. Blandt hovedtalerne var Sir Richard Bowlby, søn af John Bowlby. Richard Bowlby har uddannet sig og i hele sit professionelle liv arbejdet inden for medicinsk illustration og videnskabelig fotografering. Richard Bowlby har aldrig studeret psykologi eller psykoanalyse på den formelle måde, men absorberede de mest væsentlige principper fra sin far, som han levede tæt på både i sin barndom og som voksen.

Richard Bowlby har været pioner in-

FOTOS: BAM

THEORY "

den for brugen af videoteknologien i opsamling og videregivelse af data, som vanskeligt finder vej til de trykte sider i et videnskabeligt tidsskrift. Siden sin fratreden fra hospitalsarbejdet har Richard Bowlby brugt sin unikke baggrund i medicinsk illustration og videoteknologi til rundt i verden at undervise et stadigt stigende publikum i grundtrækkene i "the parent-infant bond".

Richard Bowlbys far John Bowlby uddannede sig sammen med D.W. Winnicott på "Institut of Psycho-Analysis" i London, og de samarbejdede i mange

år, fra 1920'erne til op i 1960'erne. Begge havde et passioneret engagement i studiet af spædbørn og børns mentale sundhed og arbejdede hårdt på at udbrede den psykologiske viden til fagfolk og almindelige forældre og interesserede.

Tabet af Minnie

I bogen "Fifty years of Attachment Theory", redigeret af Richard Bowlby, præsenteres to interessante foredrag – hvoraf det ene af Richard Bowlby selv. Foredraget er holdt på den anden "Donald Winnicott Memorial Lecture" i

London. Denne årlige forelæsningsaften er etableret af "The Winnicott Clinic of Psychotherapy".

Richard Bowlby gør i sit foredrag opmærksom på, at hans far både havde en forskningsmæssig begrundelse for at arbejde med gæden om det tidlige forældre-barn-tilknytningsforhold og var drevet af en mere privat motivation. Hans særlige interesse herfor stammer muligvis fra en traumatisk oplevelse, han havde som fireårig.

John Bowlbys far var angiveligt en meget velanskreven kirurg, som boede

sammen med sin kone og seks børn i et stort byhus i London. Børnene så, som det ikke var helt ualmindeligt i det bedre borgerskab, kun deres far på søndage og i ferier. Deres mor havde John Bowlby og hans søskende i reglen kun samvær med én time sidst på eftermiddagen. Ligesom i mange andre velstillede familier var der ansat barnepiger til de små i søskendeflokken og en "senior-nanny".

Hans barnepige Minnie havde ansvaret for John Bowlby 23 timer i døgnnet. John Bowlby elskede sin Minnie, og han var hendes foretrukne,

idet Minnie fungerede som hans surrogat og primære tilknytningsfigur. Da han var fire år gammel, rejste Minnie pludseligt, idet hun fik tilbudt et bedre job. Når John Bowlby fortalte om denne oplevelse, følte han angiveligt smerten fra sin barndoms adskillelse.

Som 21-årig desillusioneret medicinstuderende kom John Bowlby til at arbejde på en skole for utilpassede børn. Her mødte han John Alford, som senere blev professor i Canada. Alfred Alford gjorde den observation, at mange urolige og forvirrede børn havde en brudt familiebaggrund. Alford overbeviste John

Bowlby om vigtigheden af at færdiggøre medicinstudiet og studere psykoanalyse. Han vakte på samme tid også John Bowlbys interesse for "maternal deprivation". Det er Richard Bowlbys opfattelse, at hans far identificerede tabet af Minnie med den maternale deprivation, som de børn, han mødte i skolen, var udsat for.^[1]

Teoriens tilblivelse

John Bowlby forestod flere undersøgelser i sit karriereforløb. Før 2. verdenskrig foretog han et studie af 44 unge kriminelle, som blev publiceret i 1944. Han fandt, at 17 af dem havde oplevet en tidlig længerevarende eller permanent modererstatning gennem de første fem år af deres liv i sammenligning med kun to i kontrolgruppen. For at være helt sikker på, at det var den splittede barndom, disse børn havde oplevet, registrerede han kun børn, der havde oplevet en forældres dødsfald, forsvinden eller skilsmisse i familien, som troværdige data.^[2]

Selv om vi i dag næppe ville godtage så spinkelt et statistisk materiale, er det interessant at konstatere, at studiet gav John Bowlby anledning til at følge op på sine opdagelser og fremskaffe et yderligere videnskabeligt materiale.

I 1951 udkom WHO's rapport med John Bowlbys omfattende materiale om de mange hjemløse børn og deres psykiske behov, efter at de var blevet forældreløse under 2. verdenskrig. Essensen af rapportens indhold udkom som bog, under den velkendte titel: "Child Care and the Growth of Love", der udkom i 1953. I begge arbejder udstikker John Bowlby de nødvendige betingelser for, at børn kan få en sund udvikling. Disse betingelser var: "... a warm, intimate and continuous rela-

Offentlighedens kendskab
til attachment-konceptet er
fortsat bemærkelsesværdigt ringe

tionship with his mother, or permanent mother substitute, in which both find satisfaction and enjoyment.”^[3]

I sin bog gør John Bowlby rede for, hvad han mener med udtrykket ”permanent mother substitute”, nemlig: ”one person, who steadily mothers him.” Bowlby begynder først at bruge begrebet ”attachment” i publiceret form i 1957.^[4]

I 1958 forfatter John Bowlby pjecen ”Can I leave my baby?”, og samme år udgiver han en artikel i ”The British Psychoanalytic Society” med titlen: ”The Nature of the Child’s Tie to it’s Mother”,

hvori han skitserer det, der senere blev kendt som attachment-teorien. Heri støtter han det synspunkt, at mødre burde modtage økonomisk støtte fra staten de første år af deres barns liv for at kunne blive hjemme og opfostre det på ordentlige betingelser.

John Bowlby var dog opmærksom på, at ca. 40 procent af mødre ikke selv har haft en god nok model at følge i deres eget moderskab og derfor ikke er i stand til at gøre et godt omsorgs- og opfostringsjob. De bedste betingelser for børns optimale mentale sundhed var ifølge John Bowlby: ”a resourceful

parent, (usually but not necessary, the biological mother) who was happy to stay at home, with adequate emotional, practical and financial support, where both the parent and the child found satisfaction and enjoyment”.^[5]

Forsinket effekt

Attachment-teorien er i dag etableret som en værdifuld arbejdsmodel i børneudviklings- og sundhedssammenhænge, men offentlighedens kendskab til attachment-konceptet er fortsat bemærkelsesværdigt ringe.

Richard Bowlby er optaget af problemstillingen om, hvad det er, der forhindrer udbredelsen af den værdifulde indsigt, som attachment-teorien kunne bringe til offentligheden. Han problematiserer den polariserede holdning, der er i befolkningen, hvor nogle er tilhængere og andre ikke er tilhængere af teorien. Richard Bowlby gør i denne sammenhæng opmærksom på teoribegrebets svagheder, idet ordet ofte bruges meget pragmatisk og ikke strengt videnskabeligt: "Du har *din* teori – og jeg har *min*." ^[6]

John Bowlby var optaget af observationer af spædbørn og deres medfødte potentialer for tilknytning samt evne til at motivere det nære omsorgsmiljø. I sine studier blev han opmærksom på betydningen af adskillelse fra de primære omsorgspersoner. Igennem de senere år har forskningen yderligere bekræftet og underbygget John Bowlbys teori, idet vi har fået en hel del mere viden om konsekvenserne af kvaliteten i den tidlige mor-barn-tilknytning – ikke blot for den mentale udvikling, men også for hjernens udvikling. Inden for hjerneforskningen peger resultater på, at de endokrine forhold og neuropsykologiske funktioner helt fra spædbarnalderen påvirkes af og

udvikles i nært samspil med det tidlige tilknytningsmiljø.

Det må undre, at vi her i Danmark først så sent som i 1980'erne, mere end 30 år efter John Bowlbys skelsættende opdagelser og attachment-teoriens offentliggørelse, begyndte at se forbedringer på barselsområdet. Samfundsøkonomiske og materielle prioriteringer i det velfærdssamfund, der på samme tid udviklede sig, spiller naturligvis en rolle heri. Det er bemærkelsesværdigt, at ferieforbedringer sker tidligt og i store skridt, mens barselsændringer sker sent og med meget små skridt.

Åbenbart er det vanskeligt at interessere pressen og offentligheden for den teori og forskning, vi nu har haft til rådighed gennem et halvt århundrede. John Bowlbys attachment-teori er ikke til at komme uden om, når det gælder forudsigelse og vurdering af børns udviklingsbehov og tilrettelæggelse af deres opvækstbetingelser. Måske kunne vi snart lære noget af den gamle viden, der også i disse år opnår yderligere empirisk dokumentation og videnskabelig anerkendelse.

Jeg er overbevist om, at John Bowlbys arbejde og anbefalinger også i et samfundsøkonomisk perspektiv er værdifuld og uomgængelig. Indsatsen for at give børn og forældre i almindelighed gode startbetingelser er den bedste tidlige indsats, et samfund kan iværksætte – også ud fra en helt nøgtern cost benefit-analyse.

Men det er selvfølgelig ikke noget for aviserne at skrive hjem om ...

*Jytte Mielcke,
klinisk psykolog, specialist
og supervisor i psykoterapi
og børnepsykologi*

Referencer:

Bowlby, R. (2004): Fifty years of Attachment Theory. London: Karnac

Noter

^[1] Bowlby, R. (2004): Fifty years of Attachment Theory, p. 13. ^[2] Ibid. ^[3] Ibid. p. 13-14. ^[4] Ibid. ^[5] Ibid. p. 20. ^[6] Ibid. p. 25